

Tracy Letts

LINDA VISTA

K O M Ö Ö D I A
Ü H E M E H E Ü M B E R S Ü N N I S T

kahes vaatuses

Linda Vista, 2017

(‘linda vista’ – ‘kaunis vaade’ hispaania keeles)

Inglise keelest tõlkinud
Triin Sinissaar

Teksti töötlus
Andres Noormets

Esietendus 19. novembril 2022 Endla Teatri Küünis

lavastaja, kunstnik ja muusikaline kujundaja

ANDRES NOORMETS

kostüümikunstnik

MAARJA VIIDING

valguskunstnik

KARMEN TELLISAAR

videokujundaja

ARGO VALDMAA

etenduse juht
ASTRID KIVILA

helimeister
JANEK VLASSOV

valgusmeistrid
KARMEN TELLISAAR ja IIRIS PURGE

videomeistrid
ARGO VALDMAA ja ANTTI AALMAA

kostümeerija
KÄRT ALTJÕE

grimeerija
KARINA PAJUNURM

lavameister
FRED LAUR

Ratas

AGO ANDERSON

Anita

LIIS KARPOV

Minni

JANE NAPP

Margaret

CARITA VAIKJÄRV

Julia

KADRI RÄMMELD

Paul

MEELIS RÄMMELD

Michael

MÄRT AVANDI

„Viiskümmend, see on ohtlik iga – kõigi meeste, aga ennekõike minusuguste jaoks, kellel on kalduvus astuda uppuvate laevade pardale. Keskeaga kaasnevad kõik sedalaadi hirmud, mida võiks tunda näiteks mees, kes on pooltel teel üle tiheda liiklusega tänava ning satub äkki keset liiklusmõllu ega tea, kas minna edasi või tagasi, või mõni teine, kes koperdab pimedas, mööblit täis tuubitud ärklitoas ja kardab tuld põlema panna, sest ei taha näha neid prussakaid, kelle haisu ta tunneb.

Viiekümneaastasel mehel on kõige rohkem öelda, aga mitte keegi ei taha teda kuulata.

Tema hirmud tunduvad ebausutavad, sest need on tekkinud nii äkitselt – võib-olla on ta need välja mõelnud. Ta oma keha tekitab temas kõhedust; see hakkab talle vempe viskama, hambad hoiatavad, kõht riidleb, pealagi hakkab viimaks kiila tõmbuma; vistrük võib osutada vähiks, seedehäire infarktiks. Ta kogeb mingit tabamatut kurnatust; ta tahab olla noor, aga teab, et peaks olema vana. Tegelikult pole ta kumbagi ja tunneb kabuhirmu. Kõik ta sõbrad on samasugused, niisiis pole tal mingit lootust pääseda.

Olla niisuguses vanuses ja ilmatuma kaugel sellest, kuhu sa tegelikult plaanisid välja jõuda, kusjuures pole vähimatki lohutavat võimalust, et võiks juhtuda mingi ime – see on vilets seis; ainuüksi sellest, kui sa heidad pilgu tulevikku ja hakkad eesseisvaid tühje aastaid kokku lugema, piisab, et tõugata sind mõnd triviaalset kuritegu sooritama või panna sind palvetama. Edukad väidavad, et edu on närune asi ja rikub iseloomu ära, aga neid ei kuula mitte keegi peale läbikukkunute, kes teavad omastki käest, mis asi on närusus, ilma et neil oleks sealjuures raha, mis neid pinnale tõmbaks.

Viimaks on selge, et laev on juba pardaääreni vette vajunud, niisiis ujub viiekümneaastane mees kaldale, kuid satub merehädalisena saarekesele, kust pole pääsemist ja ees ootavad vaid erinevad lüüasaamised.“

See katkend Paul Theroux' romaanist „Saint Jack“ on Tracy Lettsi näidendi „Linda Vista“ üheks motoks. Katkendi tõlkis Triin Sinissaar.

Autorist

4. juulil 1965. aastal Oklahoma osariigis Tulsas sündinud ning Durantis kasvanud Tracy Letts on Ameerika näitekirjanik, stsenaarist ja näitleja. Tema isa Dennis töötas kohalikus ülikoolis inglise keele ja kirjanduse õppejõuna ning ema Billie, kes oli ka edukas kirjanik, õpetas samas ajakirjandust. Dennis oli ka edukas näitleja kohalikes teatrites ning just tema inspireeris ka Tracyt näitlejaks saama. Pärast põgusaid õpinguid Kagu-Oklahoma riiklikus ülikoolis, kolis 18-aastane Letts Dallasesse, kus püüdis oma näitlejakarjäärile alust panna ning tegeles leiva teenimiseks telefonimüügiga. 20-aastaselt kolis Letts aga Chicagosse, kus töötas kümme aastat erinevates teatrites ning alustas ka näidendite kirjutamist. Tema läbilööginäidendiks sai 1991. aastal kirjutatud „Killer Joe“, mille lavalettoomisest mitmed teatrid selle tumekoosilise teemakäsitlemise ja üsna visuaalse vägivalda tõttu esialgu keeldusid. Alles 1993. aasta edukas lavastus Edinburghi festivalil tõi näidendile nii kodu- kui välismaise menu. Tänapäevaks on „Killer Joe“ tõlgitud mitmeteistkümmesse keelde ning seda on mängitud paarikümnes riigis. Eestis jõudis „Killer Joe“ lavale 1997. aastal Vanemuises Tiit Palu lavastuses.

Näidendite kirjutamise kõrval jätkas Letts ka näitlejana, kolides vahepeal lühikeseks perioodiks Los Angelesse, kus tegi väiksemates rollides kaasa mitmetes teleseriaalides, millest tuntuim on „Seinfeld“. Chicagos jätkas Letts näitlemist peamiselt Steppenwolfi teatris, ning kuulus alates 2002. aastast selle teatri põhitruppi. Just Steppenwolfis on esmalavastatud ka Lettsi järgmised näidendid, millest tuntuim on 2007. aastal kirjutatud „Augustikuu“ („August: Osage County“), mille eest Letts kooris 2008. aastal ameerika draamaauhindade koore, võites kolm kõige mainekamat auhinda – Tony, Pulitzeri ja dramaturgia (Drama Desk) preemiad. Eesti lavale jõudis „Augustikuu“ 2010. aastal Eesti Draamateatris Priit

Pedajase lavastuses ning 2022. aasta novembrist saab seda näidendit näha Vene Teatris Artjom Garejevi lavastuses.

Näitlejana on Letts Steppenwolfis mänginud kümneid tähelepanuväärseid tänapäevadramaturgia rolle, muu hulgas näiteks lavastustes „Padjamees“, „Kolm vihmast päeva“, „Glengarry Glen Ross“ jt. 2012. aastal alul Steppenwolfis lavastatud ja hiljem Broadwayle viidud Edward Albee näidendi „Kes kardab Virginia Woolfi?“ lavastustes mängis Letts George'i ning pälvis selle rolli eest parima meesnäitleja Tony auhinna.

Lisaks teatritöödele on Letts viimasel kümnendil kaasa teinud paljudes filmides ning teleseriaalides ning tunded, et viimastel aastatel on ta pigem just näitlemisega hõivatud. Tema üheksas näidend „Linda Vista“ esietendus Steppenwolfis 2017. aasta kevadel ning Broadwayl 2019. aasta sügisel Lettsi seni viimane näidend „The Minutes“ esietendus Steppenwolfis 2017. aasta sügisel ning jõudis tänu vahepealsetele pandeemia-aeegadele Broadway esietenduseni alles 2022. aasta suvel. Broadway versioonis teeb vahepeal Chicagost New Yorki kolinud Letts ise ka näitlejana kaasa. „The Minutes“ nomineeriti 2018. aastal Pulitzeri ning 2022. aastal Tony auhinnale.

2021. aastast elab Tracy Letts koos oma näitlejannast abikaasa Carrie Coon'i ja kahe lapsega New Yorgis Brooklynis, kuid tema koostöö Chicago Steppenwolfi teatriga jätkub tänini.

Tracy Letts „Linda Vistast“

Ma alustasin seda näidendit, kui olin viiekümnene ja viiskümmend on omamoodi tähendusrikas hetk – sul on piisavalt elu ja kogemusi juba selja taga ja piisavalt palju veel ees, kuid lõpp juba paistab, see on paremini tajutat. Ja selles eluhetkes ei ole minu meelest ebaloomulik tahta teha kokkuvõtteid, mõelda sellele, mis minust minu teeb. See on näidend nägemisest – sellest, kuidas me näeme teisi ja kuidas me näeme iseennast. Paljuski on see seotud tajuga. Meie nägemist hägustavad meie kogemused, meie kaitsemehhanismid, meie haigetsaamised.

Mul on palju keskealisi sõpru, kes on ehk lahutuse või laste kasvatamisega jännis. Nad on targad ja toredad kutid ja see näidend oli viis, kuidas neile pisut tähelepanu pöörata. Ja siis ma hakkasin mõtlema sellest, kuidas ma pean oma vaateid poliitikale ja kultuurile ja kunstile üsna eksimatuks. Nende asjade puhul pean ma end moraalselt pädevaks, aga oma naiste- ja armuasjades olen sageli käitunud ebaausalt ja ebaeetiliselt. See vastuolu tundus põneva uurimisteedmana.

Ma arvan, et nii mitmelgi moel on Ratas versioon mehest, kelleks ma oleksin võinud kujuneda, kui ma ei oleks oma elus mõningaid häid valikuid teinud. Nii et see ei ole autobiograafiline näidend, kuid nagu kõigi mu tegelaste puhul, on ka Rattas minult laenatud.

Ratas on tegelane, keda suur osa publikust tunneb. Isegi kui nad temaga ei samastu, on nad oma eludes üsna tõenäoliselt Ratastega seotud olnud. Ratas on võluv, tal on suurepärase huumorisoone, ta on eneseirooniline ja sõbralik. Ja samal ajal on ta tõeliselt ohtlik. Temast saab antagonist tema enese loos. Inimesed elavad mõnele tema valikule väga kaasa ja siis avastavad end talle vastandumas ning mõtlema, kas tal õnnestub meie kaastunne tagasi saada. Pärast „Linda Vista“ esimesi läbimänge Steppenwolfi teatris kuulsin üht etendust vaadanud näitlejannat lavastajale ütlemas: „Mina olen Ratas. Ma olen inimestele samamoodi haiget teinud nagu see kutt. Nii et ära tule mulle rääkima, et see ei saa olla minu lugu lihtsalt sellepärast, et ta on mees.“ Just see aspekt teeb mulle selle näidendi puhul heameelt – see ei püüa publikut soo järgi jagada, vaid püüab avada laiemat dialoogi inimeseks olemisest ja teiste inimeste austusega kohtlemisest.

Kavalehes leiduv info ja tsitaadid pärinevad Tracy Lettsi näidendi „Linda Vista“ tekstiraamatust, Steppenwolphi teatri koduleheküljelt steppenwolf.com, Tracy Lettsi elu ja loomingut tutvustavast artiklist Encyclopædia Britannica veebilehel britannica.com, David Gordoni intervjuust „Tracy Letts on Linda Vista, The Minutes, and How Festivus Paid Off Like a Slot Machine“ lehel theatermania.com, Michael Appleri intervjuust „Tracy Letts on His New Mid-Life Crisis Play 'Linda Vista: 'It's Kind of Like Alternate-Universe Autobiography'“ lehel variety.com ning Wall Street Journali lehel wsj.com avaldatud Marc Myersi intervjuust „How 'Doing Nothing' Became a Hollywood Career Strategy for Tracy Letts“. Abiks oli ka Ene Paaveri koostatud kavaleht Eesti Draamateatri lavastusele „Augustikuu“. Foto peaaegu 50-aastasest Tracy Lettsist tegi 2014. aastal Jim Luning ning Endla lavastuse „Linda Vista“ proovi pildistas 3. novembril 2022 Priit Loog. Plakati foto pildistas ja plakati kujundas Andres Adamson. Kavalehe koostas Anne-Ly Sova ja kujundas Ilona Rääk.

lavastusjuht Andrus Jõhvik
pealavameister Kaido Päästel
vanemlavameistrid Ando Loosaar, Fred Laur, Janek Lipponen
lavameistrid Lauri Allikas, Sergei Peetso, Kristo Paddernik
dekoratsioonide valmistajad Kaido Päästel, Viljar Viik
butafoor-dekoraator Kaido Torn
tekstiilide värvija Anu Heinsalu-Diževski
kostüümiala juhataja Ester Kasenurm
kostüümide õmblejad Urve Kasenurm, Urve Enne, Epp Mõts
grimmiala juhataja Ivi Smeljanski
grimeerijad Sirle Teeäär, Karina Pajunurm
kostümeerijad Kärt Altjõe, Lili Luusepp
inspitsient-rekvisiitorid Anu Hövel, Astrid Kivila, Silja Koppel
heliala juhataja Siim Rohtväli
helimeistrid Tarmo Jürgens, Janek Vlassov
valgusala juhataja Margus Vaigur
valgusmeistrid Karmen Tellisaar, Ivar Piterskihh, Iiris Purge
videoala juhataja Argo Valdmaa
videomeister Antti Aalmaa
haridustöö koordinaator Liina Unt
muusikajuht Feliks Kütt
turundus- ja kommunikatsioonijuht Inger Lilles-Nestor
trupijuht Aigi Veski
peaadministraator Ain Miilberg
haldusjuht Kaido Lüll
dramaturgid Anne-Ly Sova, Ott Kilusk
loominguline juht Ingomar Vihmar
teatrijuht Roland Leesment

SA Endla Teater 112. hooaeg
Keskväljak 1, Pärnu 80010
kassa 442 0666, info 442 0667
www.endla.ee

Teatri toetajad ja koostööpartnerid:

Autoriõigusi vahendab
Eesti Teatri Agentuur

